

Midden-Holland

***De Groene
Randstad
Bijlagen***

BIJLAGE 1 Gebiedskenmerken van Midden-Holland

Bron: BRE rapport paragraaf 5.1

5.1 Deelvraag 1: Wat zijn specifieke kenmerken van de regio?

Een BRE acteert binnen een bepaalde context: naar analogie van de ecosysteem-metafoer, in de biotoop. Elke biotoop heeft bepaalde kenmerken die lastig te veranderen zijn. Deze hebben betrekking op de fysieke omgeving (hoe ziet het gebied eruit), de demografie (hoeveel inwoners heeft een gebied en wat zijn hun kenmerken) en identiteit van de regio. Bepaalde (combinaties) van gebiedskenmerken geven een BRE een meer of minder gunstige uitgangspositie en zijn daarmee van invloed op de publieke waardecreatie. De bevindingen zijn gebaseerd op open data (van het CBS), gesprekken en een vragenlijst onder volksvertegenwoordigers en inwoners.

Hoofdpunten gebiedskenmerken (deelvraag 1)

- Demografie. Gouda is duidelijk de grootste gemeente, verder is er een duidelijke groeiopgave voor de landelijk gelegen gemeenten, o.a. door verhuizingen vanuit Rotterdam.
- Geografie. Midden-Holland heeft een zeer gunstige ligging ten opzichte van grote steden mét natuur- en recreatiemogelijkheden. De regio bevindt zich vooral op klei- en veengrond die grotendeels wordt gebruikt voor landbouwdoeleinden (en waar sprake is van bodemdaling).
- Wonen. De woningprijzen liggen in Midden-Holland rond het landelijk gemiddelde, wat maakt dat het goedkoper wonen is in de 'voortuin van de randstad'. De woningvoorraad is relatief beperkt maar stijgt op termijn.
- Voorzieningen. Voorzieningen zijn in de regio relatief dichtbij, waarbij Gouda als stedelijk centrum in een landelijk gebied een centrumfunctie vervult.

Demografie

Bevolkingsontwikkeling

- Er wonen ruim 244.000 mensen in Midden- Holland. Gouda is de grootste gemeente, met ongeveer 30% van de inwoners van het BRE.
- In prognoses is de verwachte bevolkingsgroei in Midden-Holland bovengemiddeld. Tussen 2020 en 2050 zal de bevolking met 18% groeien, ten opzichte van 5% in Nederland gemiddeld. In Zuidplas zal de bevolkingsgroei het grootst zijn, met 33%.
- Deze groeiopgave zien we ook terug in de verwachte forse toename van het aantal huishoudens in de regio tot 2050 – van 40,7% tegenover 14,5% landelijk. We zien hier grote verschillen binnen het BRE Midden-Holland. Zuidplas (87,9%) en Waddinxveen (59,6%) zijn uitschieters naar boven, terwijl Bodegraven-Reeuwijk (12,7%) en de Krimpenerwaard (9,6%) uitschieters naar beneden zijn.

Gemeente	Aantal inwoners (01- 2022)
Gouda	74.165
Krimpenerwaard	57.106
Zuidplas	45.835
Bodegraven- Reeuwijk	35.765
Waddinxveen	31.382
Totaal	244.253

Bevolkingssamenstelling

- Het BRE Midden-Holland laat een redelijk gemiddelde mate van vergroening zien. De groene druk - de verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder en het aantal personen van 20 tot 65 jaar - is met 41% net iets hoger dan het landelijke gemiddelde (39%). De groene druk is het laagst in Gouda met 38,5% en het hoogst in Bodegraven-Reeuwijk met 43%. Prognoses laten zien dat deze groene druk in het BRE Midden-Holland eerst licht toeneemt en vervolgens weer iets afneemt. Het valt op dat Waddinxveen en Zuidplas in 2030 en 2040 een hogere groene druk dan gemiddeld laten zien – terwijl de groene druk in Krimpenerwaard de grootste toename laat zien. In Bodegraven-Reeuwijk ligt de druk een stuk lager en laat de prognose ook weinig wijzigingen zien voor de komende decennia.
- Wanneer we kijken naar de grijze druk - de verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder en het aantal personen van 20 tot 65 jaar - in de regio, valt op dat Krimpenerwaard hier het hoogst op scoort (38%). Daarna volgt Bodegraven-Reeuwijk (36%), Waddinxveen (34%), Zuidplas (32,5%). In Gouda is de grijze druk met 32% de laagste van de regio.

De prognose is dat de grijze druk in het BRE Midden-Holland toeneemt en daarna weer wat afneemt. De grijze druk is het hoogst in Bodegraven-Reeuwijk en de Krimpenerwaard. Daarna volgt Waddinxveen en Zuidplas. In Gouda blijft de grijze druk ongeveer gelijk. De grootste toename in grijze druk is in Zuidplas te zien.

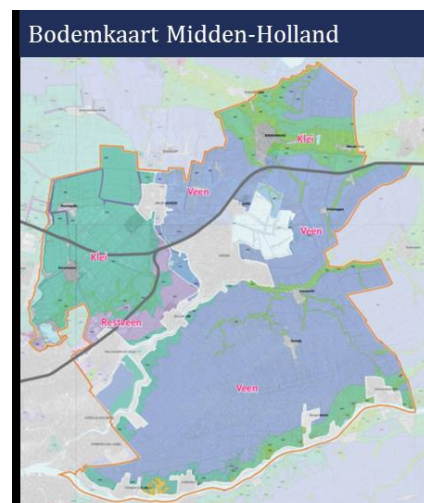
- Het aandeel van de bevolking met een migratieachtergrond ligt in Midden-Holland met 17,2% ruim onder het landelijk gemiddelde (24,2%). Krimpenerwaard (11,4%) en Bodegraven-Reeuwijk (13,4%) kennen relatief gezien het minst aantal inwoners met een migratieachtergrond. Daarop volgen Zuidplas (17,3%) en Waddinxveen (17,5%). Gouda heeft het grootste aantal inwoners met een migratieachtergrond: met 26,3% is dat iets meer dan het landelijk gemiddelde.

Verhuisbewegingen

- Inwoners van Midden-Holland verhuizen het meest binnen hun eigen regio. Inwoners verhuizen vaak naar en uit Gouda, bijvoorbeeld richting Waddinxveen, Bodegraven-Reeuwijk en Krimpenerwaard. Verhuisbewegingen naar de regio toe vinden met name plaats richting Zuidplas. En vanuit de regio wordt relatief vaak naar Rotterdam en Alphen aan den Rijn verhuisd.

Geografie

- Midden-Holland heeft een zeer **gunstige ligging ten opzichte van grote steden mét natuur- en recreatiemogelijkheden**. Zo ligt de regio in de Randstad, dichtbij Den Haag, Rotterdam en Utrecht. Tegelijkertijd wordt de regio omgeven door natuur – en ligt men in het Groene hart. De regio bevindt zich vooral op klei- en veengrond. In het gebied is door de eeuwen heen ene dikke natte veenlaag ontstaan. Hier was het lastig bouwen – maar goed landbouwen. Om die reden is er veel bedrijvigheid ontstaat in de landbouw – en langer geleden voor de winning van turf.
- **Landbouwgrond** heeft dan ook een groot aandeel in het grondgebruik. 70% van het landoppervlakte wordt gebruikt voor agrarische doeleinden, waar dit gemiddeld in Nederland 54% is. Ook heeft het BRE Midden-Holland relatief veel binnenwater (12% t.o.v. 9% landelijk). De rechterflank van de regio bestaat uit het Reeuwijkse plassengebied.
- Tegelijkertijd kent de regio ook kenmerken van verstedelijking. Het BRE Midden-Holland heeft met gemiddeld 1.447 adressen/km² een relatief hoge adressendichtheid ten opzichte van het landelijk gemiddelde (1.174 adressen/km²). De adressendichtheid is in Gouda het hoogste met 2.540 adressen/km². Hierna komen achtereenvolgens Waddinxveen (1.579), Zuidplas (1.191) en Bodegraven-Reeuwijk (1.142). De Krimpenerwaard heeft met 784 verreweg het laagste aantal adressen per km². Krimpenerwaard is qua oppervlakte een stuk groter dan de andere gemeenten in de regio en bevat een groot aandeel agrarische gronden, hetgeen het lage aantal adressen verklaart. Het aandeel bos en open natuurlijk terrein ligt in Midden-Holland gemiddeld dan weer lager (6% t.o.v. 12% landelijk).

Wonen

- In de regio – ook wel de voortuin van de randstad genoemd – zijn de woningprijzen ongeveer gemiddeld. De gemiddelde huizenprijs ligt in het BRE Midden-Holland tot 2018 onder het landelijke gemiddelde, in de periode 2018-2021 kwam het er net boven. In Midden-Holland is dit €342.295 en het landelijk gemiddelde ligt op €335.849 euro. Hier zien we dat de ‘meest-stedelijke’ gemeenten (Gouda en Waddinxveen) gemiddeld lagere huizenprijzen kennen dan de andere gemeenten.
- Verder valt op dat de gemiddelde woningvoorraad in Midden-Holland lager ligt dan het landelijk gemiddelde (18.032 t.o.v. 22.230). Overigens zijn er wel grote verschillen tussen de Midden-Hollandse gemeenten. De woningvoorraad is het laagste in Waddinxveen (12.332), Bodegraven-Reeuwijk (14.499) en Zuidplas (18.031). De voorraad is het hoogst in Gouda (33.439) en de Krimpenerwaard (23.933). De regio kenmerkt zich door een bovengemiddeld aandeel koopwoningen (63% tegenover 57% landelijk).

Het aandeel woningen in eigendom van woningcorporaties is in de regio lager dan het landelijk gemiddelde (26% tegenover 29%). Dit is ook bij het aantal woningen in eigendom van overige verhuurders (9,5% tegenover 13%).

- Ten slotte groeit het woningaanbod. De prognose voor 2050 laat daarnaast ook zien dat Midden-Holland naar verwachting een groei kent van 44% ten opzichte van 18% landelijk. Voor Zuidplas wordt zelfs een groei van 100% voorspeld, gevolgd door Waddinxveen (61%). De Krimpenerwaard (12%) en Bodegraven-Reeuwijk (13%) zijn uitschieters naar beneden. Deze prognoses betreffen niet alleen nieuwbouw, maar ook andere manieren om de woningvoorraad uit te breiden.

Voorzieningen

- Gouda is in de regio het stedelijk centrum in een landelijk gebied. De regio heeft gemiddeld een goede toegankelijkheid tot voorzieningen. Wel zijn er grote verschillen tussen gemeenten. Voor de meeste voorzieningen geldt dat deze voor inwoners van Gouda vergeleken met andere Midden-Hollandse gemeenten relatief dichtbij zijn.
- De afstand tot een ziekenhuis is in het BRE Midden-Holland kleiner (8 km) dan gemiddeld (10 km). In Gouda is de afstand 2,1 km. Hierbij speelt vanzelfsprekend mee dat het Groene Hart Ziekenhuis gevestigd is in Gouda. Dit algemene ziekenhuis richt zich op inwoners uit Midden Holland. De afstand vanuit de andere gemeenten varieert van 6,6 tot 11,2 km. De afstand tot een kinderdagverblijf is in het BRE Midden-Holland gemiddeld (1 km). De afstand tot een basisschool is in Midden-Holland gemiddeld (3 km). Dit komt tevens overeen met het landelijk gemiddelde. De afstand is Gouda (1,1 km) en Waddinxveen (1,5 km) het kleinst. In Bodegraven-Reeuwijk is de afstand naar een basisschool het grootst met 6,5 km. De afstand tot een grote supermarkt is in het BRE Midden-Holland gemiddeld vergeleken met het landelijke gemiddelde (1 km).
- De afstand tot een bioscoop is in het BRE Midden-Holland (7 km) kleiner dan het landelijk gemiddelde (9 km). De verschillen zijn wel groot: Gouda 1,8 km, Bodegraven-Reeuwijk 3 km, Waddinxveen 6,5 km, Zuidplas 8,5 km en de Krimpenerwaard 10,3 km. De afstand tot podiumkunsten is in Midden-Holland (5 km) lager dan het landelijk gemiddelde van 7 km. In Gouda (1,8 km), Bodegraven-Reeuwijk (3 km) en Waddinxveen (4,8 km) is deze afstand relatief het kleinste. De afstand is relatief het grootste in Zuidplas (6,6 km) en Krimpenerwaard (10,2 km).
- Verder valt op dat er relatief weinig onderwijsinstellingen in Midden-Holland gevestigd zijn. In totaal zijn er 3 MBO scholen in Midden-Holland, waarvan er twee in Gouda zijn en daar zit ook de enige HBO instelling. Er zijn geen universitaire instellingen in de regio.

Leefgebied inwoners

- De inwoners van Midden-Holland verplaatsen zich overwegend binnen de grenzen van hun eigen woongemeente (83,6%). Verplaatsingen naar andere gemeenten betreft 16,4% van het totaal aantal verplaatsingen. Het aandeel verplaatsingen dat binnen de eigen gemeente plaatsvindt is daarmee in Midden- Holland iets groter dan in andere casusregio's, maar het verschilt niet veel.
- Gouda is voor alle gemeenten de hub binnen de regio. Daarbij blijkt de stroom verplaatsingen vanuit en naar Krimpenerwaard het grootst en Waddinxveen kent het kleinste aandeel verplaatsingen van en naar Gouda. Verplaatsingen tussen de vier niet-stedelijke gemeenten zijn in omvang verwaarloosbaar ten opzichte van de stroom van en naar Gouda.
- In de regio Midden-Holland blijft circa 72% van de verplaatsingen binnen de regio. Als we hierbij de verplaatsingen binnen de eigen gemeente buiten beschouwing laten, blijkt dat nog slechts 29,7% van de verplaatsingen binnen de regio blijft. Dit percentage is aanzienlijk lager dan andere casusregio's. In Friesland en Groningen blijft 73% respectievelijk 66% binnen de regio, maar ook in Noordoost Brabant (49%) en Zuid- Holland Zuid (45,3%) ligt dit percentage een stuk hoger. Alleen in Flevoland ligt dit percentage lager.
- De grootste stroom tussen een gemeente in en buiten Midden-Holland vindt plaats tussen Krimpenerwaard en Rotterdam. Deze verplaatsingen betreffen maar liefst 5,7% van alle verplaatsingen. De stroom tussen Gouda en Rotterdam is daarna het grootst. Gouda kent ook relatief grote vervoersstromen van en naar andere grote steden, waarbij de vervoersstroom tussen Utrecht groter is dan die tussen Den Haag. Tot slot is de stroom tussen Bodegraven-Reeuwijk en Woerden relatief groot.

BIJLAGE 2 BREDE WELVAART IN MIDDEN-HOLLAND

1. Brede welvaart

De focus van regionale ontwikkeling is verbreed van het stimuleren van economische ontwikkeling naar het bevorderen van brede welvaart. **Brede welvaart betreft de persoonlijke kenmerken van mensen en de kwaliteit van de omgeving waarin zij leven.**

Meer in het algemeen gaat het om hun materiële welvaart en welzijn, en hun beleving daarvan.

Het gaat daarbij om brede welvaart in het “hier en nu”, maar ook over brede welvaart “later” en “elders”.

Omdat welvaart een breed begrip is, wordt het thema via acht hoofdthema's benaderd en gemonitord (bron: CBS).

Hoofdthema's brede welvaart

1. Welzijn

In bespiegelingen over de brede welvaart staat welzijn centraal. Subjectief welzijn is hier gedefinieerd als de waardering voor het eigen leven. Om dit te meten kijken we hoe tevreden mensen zijn met hun leven en in welke mate zij regie ervaren over hun leven.

2. Materiële welvaart

De materiële welvaart is het inkomen dat mensen te besteden hebben en de goederen en diensten die zij daarmee kunnen kopen en waarmee zij zelf invulling en kleur kunnen geven aan hun leven.

3. Gezondheid

Gezondheid – zowel de daadwerkelijke als de ervaren gezondheid – is sterk bepalend voor de kwaliteit van leven. Een (chronische) ziekte beperkt onder meer iemands mogelijkheden om actief en volwaardig deel te nemen aan de samenleving. De levenskwaliteit wordt ook in belangrijke mate bepaald door (gezonde) voeding. Eén van de grootste problemen op dat vlak is momenteel bijvoorbeeld overgewicht.

4. Arbeid en Vrije tijd

Welvaart hangt voor veel mensen sterk af van het hebben van passend en betaald werk. Daar staat tegenover dat ook vrije tijd grote invloed heeft op de levenskwaliteit die mensen ervaren. Werk en vrije tijd moeten dan ook in balans zijn. Hiervoor zijn vele factoren van belang. Een goede opleiding is bijvoorbeeld belangrijk om een gunstige uitgangspositie op de arbeidsmarkt te hebben.

5. Wonen

Een goed en betaalbaar dak boven het hoofd is één van de eerste levensbehoeften. Nederlanders geven een groot deel van hun inkomen uit aan hun huisvesting.

6. Samenleving

Een samenleving waaraan iedereen kan deelnemen en waarin mensen kunnen vertrouwen op elkaar en op instituties als de overheid en het rechtssysteem vormt ook een onderdeel van brede welvaart. Andere belangrijke welvaartsaspecten zijn de omvang en kwaliteit van sociale contacten en daarmee hoeveel en hoe vaak mensen meedoen in het maatschappelijk leven

7. Veiligheid

Misdaad en ervaren (on)veiligheid grijpen direct in op de kwaliteit van leven. Zowel feitelijk risico op slachtofferschap als het gevoel van (on)veiligheid doen ertoe.

8. Milieu

Schone lucht, schoon drink- en oppervlaktewater, schone grond en voldoende (gezonde) natuur en biodiversiteit zijn belangrijke algemene levensbehoeften. Hoge fijnstofconcentraties in de lucht kunnen tot ernstige gezondheidsklachten leiden, zoals astma en COPD. In een dichtbevolkt land als Nederland is het ook belangrijk dat bepaalde gebieden er primair zijn voor de natuur, zodat flora en fauna zich daar kunnen handhaven en zich goed kunnen ontwikkelen.

2. Brede welvaart in Midden-Holland

Wanneer we kijken naar het niveau van brede welvaart in de regio, dan valt op dat Midden-Holland over vrijwel de gehele linie hoger scoort dan het landelijk gemiddelde. Midden-Holland scoort op geen enkel thema lager dan het landelijk gemiddelde.

De regio staat er goed voor, zowel economisch als op het gebied van de arbeidsmarkt, tevredenheid met vrije tijd, en scores qua milieu, gezondheid en veiligheid (zie ook paragraaf 5.5 Eindrapport Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem - Berenschot, februari 2023).

Hogere score dan gemiddeld

- Welzijn** De inwoners van Midden-Holland zijn ongeveer even tevreden met hun leven en vrije tijd als we gemiddeld aantreffen in Nederland. Er is een lichte stijging te zien, met weinig verschillen tussen gemeenten onderling.
- Gezondheid** Midden-Holland scoort hoog ten opzichte van het Nederlands gemiddelde op ervaren gezondheid – daarin is ook een toename zichtbaar. Ook is het aandeel personen met en langdurige ziekte (fors) gedaald. Wel is sprake van een grotere toename van overgewicht in de regio dan in Nederland.
- Veiligheid** De regio kenmerkt zich als een veiligere regio dan landelijk gemiddeld: het aantal geregistreerde misdrijven en ondervonden delicten ligt relatief laag en neemt af (met uitzondering van Gouda), en men voelt zich minder vaak onveilig in de buurt.
- Milieu** Midden-Holland scoort sterk bovengemiddeld én verbeterde zich als het gaat om het produceren van zonne-energie en het terugbrengen van broeikasgassen. Gemeenten presteren hierin wel sterk verschillend. De beschikbare natuur in het gebied blijft achter op het Nederlands gemiddelde, maar er is wel een stijgende trend zichtbaar – zeker ten opzichte van buurregio's als Zuid-Holland Zuid.

Gemiddelde score

- Materiële welvaart** De stijging van het Bruto Regionaal Product bleef in Midden-Holland onder het Nederlands gemiddelde in de periode 2018- 2021. In Bodegraven-Reeuwijk en Zuidplas ontwikkelde de gemiddelde schuld per huishouden zich tot boven het Nederlands gemiddelde. De mediaan besteedbaar inkomen bleef wél consequent boven het Nederlands gemiddelde.
- Arbeid & Vrije tijd** De arbeidsparticipatie in Midden-Holland is toegenomen en de werkloosheid nam af – beide indicatoren zijn in lijn met het landelijk gemiddelde. Het aantal hoogopgeleiden laat een stijging zien maar ligt iets onder het Nederlands gemiddelde. De verschillen tussen gemeenten zijn gering.
- Wonen** In vergelijking met het Nederlands gemiddelde kenmerkt het voorzieningenniveau van Midden-Holland zich door een iets grotere afstand tot primaire voorzieningen (zoals basisscholen). Recreatieve voorzieningen zijn juist nabijer dan elders in Nederland.
- Samenleving** Het contact met familie, vrienden en burens is in de periode 2015-2020 afgenomen, evenals het aandeel inwoners dat vrijwilligerswerk doet. In termen van het vertrouwen in anderen scoort Midden-Holland onder het Nederlands gemiddelde.

BIJLAGE 3 REGIONALE OPGAVEN MIDDEN-HOLLAND

1 Gezonde groei van de regio

Opgave: woningmarkt staat onder druk

De groei van het aantal huishoudens ligt in Midden-Holland flink boven het landelijk gemiddelde. Midden-Holland – De Groene Randstad - is een gewilde plek om te wonen. De regio biedt stedelijke voorzieningen met recreatie en natuur in de directe nabijheid, centraal gelegen in de Randstad én het Groene Hart. Het aantal mensen (zowel gezinnen als eenpersoonshuishoudens) dat van de Randstad naar Midden-Holland verhuist, stijgt ieder jaar. Waar veel gemeenten juist een tegenovergestelde beweging zien, vraagt dit in Midden-Holland om een gezamenlijke ontwikkeling en coördinatie van de woningvoorraad.

Want onze woningmarkt staat onder druk, door nieuwkomers die groen en betaalbaar willen wonen, maar ook door onze eigen inwoners die er willen blijven. We verwelkomen nieuwe inwoners, maar zien de huidige inwoners niet graag noodgedwongen vertrekken.

Ten opzichte van andere regio's heeft Midden-Holland bovendien een hoog aantal inwoners van 0 tot 20 jaar in verhouding tot het aantal inwoners van 20 tot 65 jaar. Deze "groene druk" betekent dat in de nabije toekomst het aantal jongeren dat een woning zoekt hoog zal zijn. Deze jongeren willen we omwille van de leefbaarheid graag vasthouden in de regio. Het bouwen van extra woningen (ook voor specifieke doelgroepen) voor nieuwe inwoners én voor eigen (jongere) inwoners is dus noodzakelijk.

Midden-Holland levert een bijdrage aan de (boven)regionale woningbouwopgave

Midden-Holland ziet kansen om met behoud van de unieke landschappelijke kwaliteiten een substantiële bijdrage te leveren aan de regionale, maar ook bovenregionale woningbouwopgave van de provincie Zuid-Holland. Zo biedt de Zuidplaspolder ruimte voor 18.000 woningen; het grootste gebiedsontwikkelingsproject in Nederland. Zuidplas en Waddinxveen zijn de snelst groeiende gemeenten in Nederland. Recent zijn afspraken gemaakt met rijk, provincie en corporaties in de Regionale realisatieagenda wonen.

Regionale realisatieagenda wonen – Regio Midden-Holland (regionale woondeal)

Provincie Zuid-Holland en het rijk hebben in oktober 2022 samenwerkingsafspraken gemaakt over het bouwen van 235.460 woningen in provincie Zuid-Holland in de periode 2022 t/m 2030. Het streven van rijk en provincie is dat vanaf 2025 ten minste 2/3 van de nieuwbouwwoningen betaalbaar is, waarvan de helft door corporaties wordt gebouwd. In de samenwerkingsafspraken zijn verschillende randvoorwaarden in de vorm van kritische succesfactoren genoemd om de genoemde doelstellingen uit de samenwerkingsafspraken te kunnen halen. In de Regionale realisatieagenda wonen Midden-Holland zijn afspraken gemaakt over de doelstellingen die gelden voor de regio Midden-Holland.

<https://www.zuid-holland.nl/publish/besluitenattachments/regionale-realisatieagendas/regionale-realisatieagenda-regio-midden-holland-7-maart-2023.pdf>

Ruimtelijke Puzzel

De druk op de ruimte is groot, het is niet langer mogelijk om alle ruimtevragers te accommoderen en lastige keuzes zijn onvermijdelijk. Het rijk heeft de provincies als regisseurs van de ruimtelijke ordening daarom gevraagd om de "Ruimtelijke puzzel" te leggen. De inbreng in de Ruimtelijke Puzzel verloopt via de regionale samenwerking in Midden-Holland.

De regio Midden-Holland staat voor een uniek en waardevol landschap. Het bewaken van de balans tussen het stedelijke en het landelijke karakter van het gebied vraagt om een gezamenlijke aanpak vanuit de regio. Het behoud van de aantrekkelijkheid en de verdere ontwikkeling van de landschappelijke kwaliteit van het 'verkavelde' gebied van Midden-Holland is deels een specifieke recreatie-opgave, deels een vraagstuk voor integrale ruimtelijke inrichting: de Ruimtelijke Puzzel.

Balans tussen verstedelijking en landschappelijke kwaliteit

In het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) worden de belangen van natuur, stikstof, water en klimaat samengebracht als randvoorwaarden voor een vitaal platteland. Het landelijk gebied kan zich binnen die randvoorwaarden ontwikkelen tot een aantrekkelijke omgeving om te wonen, werken, landbouw te bedrijven en te recreëren. Het ZH-PLG is de regionale invulling van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Er worden gebiedsprogramma's ontwikkeld voor drie kerngebieden: Kust en duinen, Zuid-Hollandse Delta en Veenweiden.

Het gebied van de regio Midden-Holland is daarbij verdeeld over drie deelgebieden, namelijk “Zuidplas en omgeving” (Zuidplas, Waddinxveen en Gouda), Krimpenerwaard en Nieuwkoopse Plassen (o.a. Bodegraven-Reeuwijk). De specifieke vraagstukken op het gebied van natuur, stikstof, water en klimaat worden dus niet gezamenlijk opgepakt binnen de regionale samenwerking in Midden-Holland.

De gebiedsvisies die worden opgesteld in het kader van het ZH-PLG zijn bepalende elementen van de “Ruimtelijke Puzzel”. De inbreng in de Ruimtelijke Puzzel verloopt wel via het niveau van de regionale samenwerking.

2 Werken aan onze economie en arbeidsmarkt

De economische sector in Midden-Holland

De 9.000 bedrijven in Midden-Holland bieden werk aan 94.000 mensen. De grootste sectoren zijn: handel, zorg en welzijn en (voedingsmiddelen)industrie.

Midden-Holland kenmerkt zich door een bloeiend MKB met een grote verscheidenheid aan bedrijven.

Veel (familie)bedrijven hebben hun wortels al generaties lang in het gebied, maar horen bij een wereldwijd netwerk van internationale en interregionale ketens. Deze bedrijven staan middenin onze samenleving. Midden-Holland is een (bouw)logistieke- en distributiehotspot met Schiphol en Rotterdamse haven om de hoek. Ook zijn wij onderdeel van de Cheese Valley: met hoogwaardige technologie wordt van het melk van Hollandse koeien kaas geproduceerd en verhandeld over de hele wereld.

Vóór de coronacrisis had de regio Midden-Holland zich bovengemiddeld snel hersteld van de economische crisis na 2013, maar de regio kampt met (ruimtelijke) opgaven om nieuwe bedrijvigheid (zeker in de stuwende industriële en logistieke sector) te kunnen vestigen en leegstand aan te pakken. Industrie, bouw en handel zijn daarnaast conjunctuurgevoelige sectoren, en het realiseren van daadwerkelijk agglomeratievoordeel voor die drie evenals innovatie van ‘technisch vakmanschap’ door jonge ondernemers is een uitdaging.

Midden-Holland kent een stabiele arbeidspopulatie en praktisch vakmanschap, maar heeft relatief weinig onderwijsinstellingen in de regio en kan op regionale schaal niet zelf voorzien in de vraag naar theoretisch-opgeleid ‘human capital’ voor innovatie.

Opgave: ruimte voor bedrijvigheid & aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt

De regio staat er goed voor, zowel economisch als op het gebied van de arbeidsmarkt, maar er is werk aan de winkel. Bijvoorbeeld: de stijging van het Bruto Regionaal Product bleef in Midden-Holland in de periode 2018-2021 onder het Nederlands gemiddelde.

Voor een bloeiend (MKB) bedrijfsleven is nodig:

- Realiseren van voldoende (schuif)ruimte voor bedrijvigheid
- Personeel met de juiste opleiding: verbeteren aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt
- Binden van talent. Het is zaak om (jongere) arbeidskrachten voor de regio te behouden. Dit vraagt o.a. om passende woningen voor deze doelgroep.
- Doorstroming op de arbeidsmarkt
- Innovatiekracht. Hoe zorgen we ervoor dat de sector innovatief blijft zonder dat er een grote speler is die ons mee op pad neemt?

Realiseren van voldoende (schuif)ruimte voor bedrijvigheid

Midden-Holland kampt met de (ruimtelijke) opgave om nieuwe bedrijvigheid (zeker in de stuwende industriële en logistieke sector) te kunnen vestigen en leegstand aan te pakken. Anders dan andere gebieden in Zuid-Holland kent Midden-Holland geen overprogrammering aan bedrijventerrein.

De regio Midden-Holland heeft in 2020 een kwantitatieve bedrijventerreinenstrategie opgesteld. Hieruit blijkt een flink tekort aan bedrijventerreinen. Dit tekort wordt extra onderstreept door de provinciale behoeftering uit 2021; de vraag in Midden-Holland groeit nog harder dan eerder voorspeld en het aanbod is verder opgedroogd. Het tekort doet zich voor over een brede linie: van regulier lokaal MKB tot ruimte voor Hogere Milieu Categorie (HMC) bedrijven.

Er staan verschillende nieuwe plannen op de rol. De grote uitdaging is om dit aanbod ook écht tot ontwikkeling en uitgifte te brengen. Een veelbelovende stap is de ontwikkeling van twee bedrijventerreinen in het Middengebied/ Vijfde Dorp (Zuidplas), waarvoor een bestuurlijke overeenkomst is getekend.

Deze ontwikkeling is alleen niet genoeg. De bedrijvigheid in de regio kenmerkt zich door een sterk lokaal gebonden MKB. Vooral in Bodegraven-Reeuwijk en Krimpenerwaard is dat zichtbaar. Volgens lokale behoefte-inventarisaties is de ruimtebehoefte daar urgent en zien de meeste bedrijven geen mogelijkheden in (en hebben zij geen behoefte aan) een verre verplaatsing. Dat geldt ook voor diverse logistieke bedrijven van 'eigen kweek' die sterk lokaal geworteld zijn. Daar bovenop komt de belangstelling van grote logistieke bedrijven van buiten. Vestiging in de A12 corridor van Midden-Holland is voor deze bedrijven aantrekkelijk om van daaruit de grote steden en consumentenmarkt in Zuid-Holland te bedienen. In toenemende mate zien we dat deze logistiek ook landt op bestaande bedrijventerreinen in Midden-Holland.

Daar komt de forse druk bij vanuit de verstedelijkingsopgave in Midden-Holland. De regio staat voor een afgewogen ruimtevraag voor het ondernemen. Op een aantal binnen de bebouwing gelegen plaatsen is een logische ontwikkeling van transformatie van verouderde bedrijfslocaties naar woningbouw aan de orde, maar de druk die vanuit de woningmarkt wordt uitgeoefend op bedrijventerreinen-hectares wordt steeds groter. Extra woningbouw en extra inwoners kunnen op hun beurt tot extra economische dynamiek en ruimtevraag leiden. Hiervoor moet dus vervangende ruimte komen. En dan liefst in de buurt gezien de lokale gebondenheid van veel bedrijven. Gebeurt dit niet dan dreigt vooral het MKB, de motor van de regionale economie in Midden-Holland, steeds meer in de knel te komen. De regio Midden-Holland werkt samen aan deze ruimtelijke puzzel.

De regiogemeenten streven naar een goede balans tussen vraag en aanbod op de bedrijventerreinenmarkt. Gezien het grote tekort betekent dit dat er nieuwe terreinen moeten worden toegevoegd. Niet alleen in kwantiteit (hectares) maar ook in kwaliteit/duurzaamheid (ieder bedrijf op de juiste plek en zorgvuldig en duurzaam ruimtegebruik) en milieucategorie. Het bedrijfsleven moet de beschikking hebben over voldoende passende en toekomstbestendige terreinen om te kunnen groeien, verduurzamen en investeren. Om te komen tot een gezonde en toekomstbestendige bedrijventerreinenportefeuille werken we in de regio op basis van regionale afspraken aan een integrale en duurzame (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen. Dit doen we om economische kracht en kansen voor Midden-Holland te versterken en verzilveren.

Verbeteren aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt

Een belangrijke randvoorwaarde voor een toekomstbestendige economie is een goede match tussen vraag en aanbod van werk. Dit vraagt om het leggen van verbindingen met het sociaal domein (uitvoering Participatiewet) en van het verbeteren van de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Door als regio in te zetten op dit onderwerp kan gezamenlijk effectiever beleid gevormd en gevoerd worden.

Wij richten ons op het verbeteren van het vestigingsklimaat in Midden-Holland voor jonge startups en hoogstaand technologisch vakmanschap (innovatiekracht). Dit doen wij door scherpe keuzes te maken voor het stimuleren van ontwikkelsectoren en het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Ontwikkelsectoren

1. Techniek: Midden-Holland als centrum voor modern technisch vakmanschap in de Randstad
2. Zorgtechnologie: ontwikkelen van toepassingen voor domotica en langer thuis wonen
3. Midden-Holland als innovatiecentrum voor bouwen in moeilijke bodemomstandigheden
4. Midden-Holland als "best practice" in transport, logistiek en distributie

Verbinden onderwijs en arbeidsmarkt: Triple Helix

We verbinden onderwijs en arbeidsmarkt op groeisectoren door het aantrekken van nieuwe opleidingen:

- Campus Gouda: De campus is een samenwerkingsverband tussen regionale bedrijven, onderwijsinstellingen en overheid en richt zich op een leven lang ontwikkelen. De campus beschikt onder meer over een 'Living Lab' waarin innovatie rondom zorg & technologie centraal staat. De komende jaren wordt dit verder uitgebreid.
- Hightech vakmanschap: de Bouwacademie Groene Hart biedt trainingen en opleidingen op alle niveaus op het gebied van modern technisch vakmanschap - bouw, infra en installatie. De Bouwacademie is actief voor de gehele keten van onderwijs tot en met werk.
- Andere voorbeelden: Hoornbeek college (beste ROC van NL), Sterk Techniek Onderwijs, Zilver vakschool.

- Centrum voor innovatief vakmanschap (CIV) Smart Technology: publiek-private samenwerking tussen onderwijs, bedrijven, brancheorganisaties en overheid in de regio van Alphen aan den Rijn, Leiden, Zoetermeer, Gouda en Woerden. Doel: onze nieuwe generatie inspireren en leren om maatschappelijke vraagstukken op te lossen met hulp van (nieuwe) technieken en technologie.
- Landelijk Kenniscentrum voor Bodemdaling en Funderingen

3 Duurzame bereikbaarheid

Opgave: bereikbaarheid behouden bij verstedelijking

Midden-Holland groeit en dat betekent dat onze bereikbaarheid moet meegroeien.

Een goede bereikbaarheid is essentieel voor de leefbaarheid in Midden-Holland.

Een goede bereikbaarheid is ook essentieel voor het sterk houden van Midden-Holland als vestigingslocatie voor bedrijven.

De bereikbaarheid moet op een duurzame manier groeien: in het kader van de uitvoering van het Klimaatakkoord en het Schone Lucht Akkoord werken we aan de verduurzaming van de mobiliteit, reductie van de CO₂-uitstoot en verbetering van de luchtkwaliteit.

De potentie van ons mobiliteitsnetwerk is groot, zowel over spoor, wegen als via snelfietsroutes. De opgave is om onze bereikbaarheid naar de toekomst te borgen door het mogelijk maken van stevige investeringen in mobiliteitsknooppunten, gecombineerd met een uitgekiend verstedelijkingsbeeld.

Verbeteren mobiliteitsketens en -knopen

Verstedelijking moet zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande mobiliteitsknooppunten. Hierdoor is minder infrastructuur nodig, en wordt de vervoerswaarde van de knooppunten verhoogd.

Investeringen zijn nodig op plekken waar mobiliteitsknooppunten afwezig of onvoldoende ontwikkeld zijn, zoals het gebied rondom de Gouweknoop waar veel verstedelijking plaats vindt. Ook is aandacht nodig voor de ontvlechting van verkeersstromen naar de woongebieden en (bovenregionale) verkeersstromen.

Duurzame mobiliteit

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat elke regio een Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) opstelt met maatregelen om de mobiliteit te verduurzamen en de CO₂-uitstoot te reduceren.

Bij het bepalen van de RMP-doelstellingen is ervoor gekozen om de doelstellingen uit het Klimaatakkoord en het Schone Lucht Akkoord te onderschrijven en geen specifieke (strengere) doelstelling voor de uitstoot door mobiliteit in de regio te formuleren.

De RMP-projecten zijn gericht op het efficiënter en schoner worden van de mobiliteit in onze regio: waar mogelijk verminderen en veranderen door het stimuleren van fietsen, OV en ketenmobiliteit.

Over de weg

Om de regio over de weg goed bereikbaar te houden is - in vervolg op de plannen voor de verbreding van de A20 - een aanpak van de A12 tussen Gouda en Utrecht noodzakelijk. Deze logistieke corridor is het hart van de distributieketen voor de Randstad. Daarin is een robuuste oplossing voor de gebrekkige verbinding tussen de N11 en de A12 voor de regio van groot belang. Op regionale schaal kunnen goede vervoersmogelijkheden van en naar knooppunten het gebruik van OV verbeteren. Door missende schakels in de regio wordt dit nu niet ten volle benut. Het verbeteren van enkele routes naar snelwegen kan lokale wegen ontlasten.

Wij werken aan:

- Verbreding A20 van Nieuwerkerk a/d IJssel tot Gouwe aquaduct.
- Bodegravenboog: Realisatie van verbindingen tussen N11 en A12 in westelijke richting.
- Algeracorridor: Verbeteren ontsluiting van de Krimpenerwaard en regio Rotterdam

Openbaar vervoer

Station Gouda is het centrale OV-knooppunt in en met de regio Midden- Holland. Het station is een belangrijke schakel in de ruimtelijke ontwikkeling van de regio in relatie tot Den Haag en Rotterdam.

In het gebied in de driehoek van de woonwijken Westergouwe (Gouda), Park Triangel (Waddinxveen) en het Vijfde Dorp (Zuidplas) worden veel woningen gebouwd. Het is van belang dat hier een goede ontsluiting met hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) gerealiseerd wordt. Voor de lange termijn streven we naar een ontsluiting in de vorm van een NS-station met een groot P&R-systeem.

Wij werken aan:

- Aanleg multimodale OV-ontsluiting van Westergouwe en het Vijfde Dorp, waarbij voor de langere termijn gekeken wordt naar de mogelijkheden voor een NS-station
- Versterken positie station Gouda als IC-station
- Met multimodale ketenmobiliteit werken we toe naar betere bereikbaarheid van al onze stations.
- Door corona is het gebruik van openbaar vervoer sterk gedaald. Binnen de aanbesteding van de concessie denken we mee met de provincie om regionaal invulling te geven aan het landelijk Transitieplan Openbaar Vervoer.

Per fiets

We maken veilige fietsroutes, verbeteren fietsstallingen en stimuleren de veiligheid op wandel- en fietsnetwerken. Voor de versterking van de fietsinfrastructuur zijn met name investeringen nodig in betere doorgangen voor regionale fietspaden en toevoeging van fietssnelwegen. Dit gebeurt in het kader van de regionale invulling van het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF). Doelstelling van het NTF is om afspraken met elkaar te kunnen maken over een structurele financiering van fietsprojecten. De regio Midden-Holland heeft de regionale fietsopgaven aangeleverd bij de provincie Zuid-Holland.

Wij werken aan:

- Snelfietsroutes / doorfietsroutes
- Opheffen barrièrewerking voor fietsers
- Inpassing Vijfde Dorp in het fietsnetwerk
- Ontwikkeling recreatief fietsnetwerk
- Voorzieningen voor ketenmobiliteit op OV-knooppunten en -corridors
- Verkeersveiligheid voor fietsverkeer / veilige fietsinfrastructuur
- Verminderen conflicten met landbouwverkeer met zwakke verkeersdeelnemers.